

Lausuntoyhteenveto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi 12.5.2021 lausuntopalvelu.fi –palvelussa julkaistulla pyynnöllä lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähköisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuudesta. Lausuntoaika päättyi 11.6.2021. Lausuntoja pyydettiin yhteensä 23 taholta.

Lausunnon antoivat seuraavat tahot:

1. Työ- ja elinkeinoministeriö
2. Valtiovarainministeriö
3. Ympäristöministeriö
4. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
5. Väylävirasto
6. Tietosuojavaltuutetun toimisto
7. Autoliitto ry
8. Espoon kaupunki
9. Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymä (HSL)
10. Logistiikkayritysten Liitto ry
11. Suomen Taksiliitto ry
12. Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Näistä valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö ja Väylävirasto ilmoittivat, ettei heillä ole lausuttavaa esitysluonnoksesta.

Lausuntojen pääasiallinen sisältö

Suurin osa lausunnonantajista kannatti hallituksen esitysluonnosta. Lausunnoissa kiinnitettiin huomiota siihen, että esityksellä ei otettaisi käyttöön sähköisiä tietullijärjestelmiä. Useat totesivat eurooppalaisten tietullijärjestelmien yhteentoimivuuden olevan hyvä tavoite. Osassa lausuntoja kiinnitettiin huomiota sähköisten tietullijärjestelmien tietosuojavaikutuksiin. Tietosuojan ja yksityisyydensuojan toteutumista ja tietosuojavaikutusten huomioimista pidettiin tärkeänä.

Eräät lausunnonantajat toivat lausunnoissaan esiin näkemyksiä tietullijärjestelmien käyttöönottamisen tarpeellisuudesta ja tiemaksujen käyttöönotosta. Koska esitysluonnoksella kansallisesti täytäntöön pantavaan EETS-direktiiviin ei sisälly velvoitetta kansallisten tietullien perustamiselle, ei esitysluonnoksessa ole tarkasteltu niiden perustamista tai käyttöönottamisen tarpeellisuutta.

Lausunnonantajakohtainen yhteenveto

Autoliitto ry

Autoliitto ry lausuu, että EETS-direktiivi ei edellytä kansallisella tasolla tietullijärjestelmien ottamista käyttöön eikä Suomen kohdalla tällaiseen ole tarvetta. EU:n harvimmassa asutuksessa maassa tieliikenne on sekä kansalaisten että elinkeinoelämän kannalta elintärkeää. Autoilu on jo valmiiksi erittäin korkeasti

Id Versionumero

verotettua, Suomessa ei ole ruuhkia ja valtatieverkosto on rahoitettu jo nyt verovaroin, minkä takia tiemaksuja ei voida perustella tieverkon rakentamisella ja ylläpidolla.

Autoliiton mukaan EETS-direktiivin toimeenpanossa ei muuten ole juuri kansallista liikkumavaraa. Autoliitto haluaa kuitenkin painottaa, että yksityisyydensuojan ja tietosuojan toteutumista pitää vaalia erityisellä huolellisuudella, erityisesti kun suomalaisten ajoneuvojen ja niiden omistajien sekä haltijoiden tietoja luovutetaan ulkomaille.

Autoliitto toteaa EETS-direktiivin tavoitteena olevan tietullijärjestelmien yhteentoimivuuden eri EU-maiden välillä olevan kannatettava ja hyvä tavoite. Autoliiton mukaan on tärkeää, että tietullien maksaminen on kustannustehokasta ja onnistuu yhdellä päätelaitteella tai mieluiten kokonaan ilman erillistä päätelaitetta matkustettaessa läpi Euroopan.

Espoon kaupunki

Espoon kaupunki toteaa lausunnossaan, että sähköiset tietullijärjestelmät mahdollistavat nykyisiin, käytössä oleviin tietullijärjestelmiin verrattuna kustannustehokkaammat ja käyttäjäystävällisemmät maksun perinnän ratkaisut ja ne helpottavat maksujen rajat ylittävää perimistä, mikä on kannatettavaa. Euroopan yhtenäisen tietullijärjestelmän edut liittyvät nykyisellään yksilöiden ja yritysten liikkumiseen Suomesta Eurooppaan. Espoon kaupunki toteaa, että esitetty tietullijärjestelmä tai pikemminkin maksujärjestelmä määrittää ainoastaan maksun keräystavan yhteiseurooppalaisessa viitekehyksessä. Se on kohdennettavissa pistemäisesti paikkaan tai koskemaan tiettyä aluetta.

Espoon kaupungin mukaan kansallinen lainvalmistelu mahdollistaa tietullijärjestelmien käyttöönoton myös Suomessa. Espoon kaupunki ei kannata tietullijärjestelmien käyttöönottoa pääkaupunkiseudulla liittyen metropolialueen kansainvälistä kilpailukykyä heikentävään vaikutukseen. Espoon kaupungin mukaan tietullien vaikutuksesta työvoiman saavutettavuus huononee ja yritysten sijoittumispäätöksiin tulee lisää takamatkaa. Espoon kaupungin mukaan kaavaillut tullivöhykkeet luovat kaupunkien sisälle uusia rajoja, joilla on haitallisia seurausvaikutuksia mm. ajoneuvoliikenteen ohjautumista pääväyliltä katuverkolle. Espoon kaupunki toteaa lausunnossaan, että autoilun verotuksen kokonaisuudistuksen tarve näyttäytyy pidemmällä tulevaisuudessa ilmeiseltä. Espoon kaupunki toteaa, että EETS-palvelu mahdollistaa liikenteeseen liittyvän verotustavan. Espoon kaupungin mukaan alueellisia ruuhkan ratkaisemiseen liittyviä ratkaisuja ei tule kiirehtiä ennen kuin on tietoa valtakunnallisen uudistuksen tavoitteista ja keinoista.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymä (HSL) toteaa lausunnossaan, että EETS-direktiivi edesauttaa yksityisten palveluntarjoajien markkinoille tuloa. HSL katsoo, että EETS-direktiivi on kannatettava yhteiskuntataloudellisen tehokkuuden kannalta, koska direktiivi pienentää tietullien maksamisen transaktiokustannuksia ja tietullien maksamiseen liittyviä rasitteita sisämarkkinoilla. HSL:n kannattaa EETS-direktiiviä, koska se sisältää mahdollisuuden pilottitietullijärjestelmistä, joka mahdollistaa pilotoimaan uusia sähköisiä tietulliteknoologioita, mikäli siihen halukkaita tahoja ilmaantuisi. HSL katsoo EETS-direktiivin olevan kannatettava eurooppalaisen liikennejärjestelmän kokonaistoimivuuden kannalta, koska direktiivi parantaa tienkäyttäjien palvelua EU:n tieverkoilla sekä edistää tienkäyttömaksuteknologioiden kehittymistä ja siirtymistä maasta toiseen.

Lakiesityksen osalta HSL katsoo, että siitä huolimatta, että sähköiset tietullijärjestelmät eivät ole tällä hetkellä ensisijaisina teknologioina käytössä Euroopassa kaupunkiseutujen tiemaksujärjestelmissä, direktiivin mukainen yhdenmukaistaminen vaikuttaa tulevaisuudessa alueellistenkin järjestelmien kustannustehokkuuden kehittymiseen.

HSL kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että sähköiset tietullijärjestelmät perustuvat tällä hetkellä satelliittipaikannus- (GNSS), matkaviestintä- tai mikroaaltotekniikkaan (DSRC). Tulevaisuudessa tulisi harkita, pitäisikö yhdenmukaistamiskehityksessä huomioida rekisterikilpien tunnistamiseen (ANPR) perustuvan teknologian standardisoiminen EU-tasolla.

HSL pitää tärkeänä, että palvelun tietosuojavaikutukset tulisi arvioida erityisen huolellisesti, jos sähköinen tietullipalveluntarjoaja päättäisi aloittaa toiminnan Suomessa. Sijaintitietojen käsittelyyn liittyy merkittäviä teknologisia näkökulmia ja epävarmuustekijöitä, joita on tällä hetkellä vaikea arvioida. On tärkeää, että kansalliset tietosuoja- ja muut valvontaviranomaiset valvovat palveluntarjoajien tietojenkäsittelyn asianmukaisuutta niissä maissa, joissa tiemaksut ovat käytössä.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Liikenne- ja viestintävirasto kannattaa esitysluonnosta.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että direktiiviin ei sisälly velvoitetta kansallisten tietullien perustamiselle, eikä Suomessa ole direktiivin mukaisia sähköisiä tietulleja. Mikäli Suomessa otetaan tulevaisuudessa käyttöön direktiivin mukaisia sähköisiä tietullijärjestelmiä, tulee esitysluonnoksen mukaisten viranomaistehtävien hoitamiseen osoittaa erikseen tarvittavat resurssit Liikenne- ja viestintävirastolle.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa esityksessä säädettävän tiemaksujen laiminlyöntiä koskevien tietojen rajat ylittävistä vaihtamisesta. EETS-direktiivi ei jätä kansallista liikkumavaraa tämän osalta. Liikenne- ja viestintävirasto toimisi kansallisena yhteyspisteenä, joka vastaisi tiedonvaihdosta Suomen ja muiden EU-jäsenvaltioiden kansallisten yhteyspisteiden välillä. Tiedonvaihto tapahtuisi eurooppalaisen ajoneuvo- ja ajokorttietojärjestelmän (Eucaris) kautta. Liikenne- ja viestintävirastolla on valmius ottaa edellä mainittu tiedonvaihto Eucaris-rajapinnan kautta käyttöön lain voimaantulon aikataulussa.

Logistiikkayritysten Liitto ry

Logistiikkayritysten Liitto ry mukaan on yleisesti tavoiteltavaa, että tietullijärjestelmät EU-alueella olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia erityisesti ajoneuvoissa tarvittavan teknologian osalta.

Suomen Taksiliitto ry

Suomen Taksiliitto ry lausuu, että mahdollisten eurooppalaisten tietullijärjestelmien tulee olla jatkossakin rakennettu siten, että myös satunnaiset suomalaisella ajoneuvolla EU:n alueella tehdyt ajosuoritteet ovat mahdollisia ilman merkittäviä laiteinvestointeja erilaisiin tietullijärjestelmiin. Vapaa liikkuvuus on myös tältä osin varmistettava käytännön tasolla koko EU:n alueella. Erityisesti tulee varmistaa, että rajat ylittävä taksiliikenne on mahdollista jatkossakin ilman mahdollisten tietullijärjestelmien sitä estämättä. Rajat ylittävällä liikenteellä on Suomen taksiliikenteen kannalta merkitystä Suomen ja Ruotsin maarajalla Pohjois-Suomessa. Niin sanotun kabotaasiliikenteen rajaamisen mahdollisuus on kuitenkin säilytettävä kansallisella lainsäädännöllä.

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry

Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry toteaa lausunnossaan, että Suomessa ei ole käytössä tietulleja tai -maksuja ja EETS-direktiivi ei myöskään velvoita jäsenmaita ottamaan niitä käyttöön. SKAL esittää, että hallitusohjelman mukaisesti valmistellaan raskaan liikenteen vinjettimaksu ottaen huomioon vaikutukset kuljetusalan kustannusrakenteeseen ja suhde EU:n lainsäädännön valmisteluun (charging of heavy good vehicles).

SKAL:in mukaan kaksitoista EU-maata on ottanut käyttöön aikaperusteisen tiemaksun, nk. vinjetin, raskaalle liikenteelle. Vinjetti on nykytilanteessa Suomen olosuhteisiin hyvin soveltuva raskaan liikenteen tiemaksujärjestelmä seuraavalle kymmenelle vuodelle ja se on hallinnollisesti kevyesti toteutettavissa. Kerätyt tuotot voidaan ohjata tiestölle, jolloin myös ulkomaalaiset kuljetusyrietykset saadaan osallistumaan tieverkon ylläpitoon.

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tietosuojavaltuutetun toimisto toteaa lausuntonaan, että sähköisiä tietullijärjestelmiä käyttöön otettaessa niiden tietosuojavaikutukset, erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artiklan mukainen vaikutustenarviointi, tulee ottaa lainvalmistelussa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa huomioon.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnittää huomiota ehdotetun lain 20 §:ään, jossa säädettäisiin ilmoitetun laitoksen tehtävien suorittamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö huomauttaa, että lainkohdan sisältämästä säädösluettelosta näyttäisi puuttuvan laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019 tiedonhallintalaki), joka tuli voimaan vuoden 2020 alusta.